

תיקוני עירובין

גליון שאלות הלכתיות

המתחדשות מידי שבוע בבדיקת העירובים השכונתיים

מוקד העירוב השכונתי
בני ברק
054-84-83-320

גליון מס' 150
כסלו תשע"ה

נהרסו, והאחראי המקומי אמר שאין צורך לתקן אותו כי השער הזה סגור כל השבת. הבודק של המוקד לא הסתפק בכך, ואמר לאברך מהקבוצה, שיעבור לפני שבת לראות שהשער סגור. האברך נסע לשם סמוך לשבת, וראה שהחשש היה נכון, השער עדיין פתוח, הוא סגר את השער וקשר אותו, והודה למוקד על ההדרכה המדויקת בכמה וכמה פרטים ותיקונים שהיה צריך לעשות שם.

הבעיה הזו של השערים, היא דבר מצוי מאוד בפרט בישובי הצפון, ובישובים באזור מירון, שיש בהם הרבה ישובים עם גדרות, מסיבות בטחוניות מהזמנים שהמקום היה מסוכן יותר, ובהם כמה שערים [מלבד הכניסה הראשית], כדי לצאת לשדות. וכעת שירדה הסכנה הזאת בס"ד, אינם מקפידים על סגירת השערים, ולמרות שמקפידים תמיד לעשות צורת הפתח בשער הכניסה, בכל זאת בשערים אלו הם מסתמכים על כך שהשער סגור במשך השבת [כי אנשים לא יוצאים לעבודה בשבת], ובפועל יש הרבה שערים שאינם נסגרים, גם בישובים שומרי שבת. באחד המקומות פנו לרב ואמרו לו כמה דקות לפני שבת שהשער אינו סגור, והרב ענה בפליאה, הרי אמרתי לרפתן שגור שם שישגור את השער לפני שבת. אך כמובן שהרפתן אינו מכיר את חומרת הדברים, ואיש אינו יודע על הבעיה הזו. והתוצאות הן שבמושך הזמן הוא מפסיק לסגור, ואיש אינו יודע על הבעיה הזו. [במקרים מסוימים אנו פונים לתושב הסמוך למקום, ושואלים כמסיח לפי תומו, האם משתמשים בשער זה בשבת, ובדרך כלל התשובה שמישהו פותח ועובר בו להגיע לרפת ועוד]. במקומות כאלו איננו יכולים לטלטל, עד שיהיה בירור שהשערים סגורים כל השבת, או שיהיה עליהם צורת הפתח כדון, וזה אחד הדברים שמעכבים את כשרות העירובים בישובים.

עמוד עקום ועמודי שמתעקם מאמצע גבהו

בישוב הנ"ל שהיתה צורת פתח בכניסה, העמודים באותו מקום היו עמודים דקים מהרגיל, והם התעקמו מאוד. והנה בדרך כלל עמוד רגיל שמתעקם, העמוד עצמו נשאר ישר, אלא שכולו נוטה [לפעמים החלק שבתוך האדמה זו, ולפעמים נהיה קיימות בסמוך לקרקע], ובדין עמוד עקום כתב החכמת שלמה (בגליון השו"ע סו"ס ש"ב) שהוא פסול. ובחזו"א בספר (סי' ע"א סק"ו ו"א) בתחילה צידד להכשיר, ואח"כ כתב שאין מקור נאמן להכשירו, ובעל פה היה אוסר את העירוב כשהעמוד עקום, כמו שכתב בקריינא דאיגראת שהחזו"א אסר כל עמוד עקום, וכתב שם שזה אחת מבעיות המצויות בעירובים. ולמעשה ההוראה כיום גם בעירובים העירוניים שהעמודים צריכים להיות ישרים, ואם העמוד התעקם, בעירובים שכונתיים לא מכשירים אותו אלא מעמידים לחי לעקוף אותו, ובעירובים העירוניים סומכים עליו בדיעבד עד שיתקנו את הדבר. וכאמור זה אחת הסיבות שלא לטלטל בעירוב עירוני שאינו מקפיד על כך.

עמוד שהחלק התחתון ישר ובאמצע מתעקם

אבל במקרה זה התעוררה שאלה אולי הוא יותר חמור מסתם עמוד עקום, מפני שכאן החלק התחתון של העמוד מתחיל בצורה ישרה, והוא מחובר בהלחמה לעמודי השער שהם יציבים וחזקים, ורק באמצע העמוד הוא מתחיל להתעקם. האם במצב כזה יש יותר סיבה לאסור גם בדיעבד, כי יותר ניכר שאינו מעל גבי החלק התחתון, או משום פתחי שימא.

קיבוץ חילוני שעשה עירוב מושקע לצורך המתארחים

מקרה דומה לזה היה גם במסגרת בדיקת ישובים, שנערכה בשבוע שעבר, באזור בית שמש וירושלים. באחד המקומות מדובר בקיבוץ חילוני שיתופי, שלא היה מוכן שיעשו בו עירוב, התושבים התנגדו לכך, אלא שיש בתוכו בית הארחה ידוע, ורוב המתארחים הם שומרי שבת ועורכים שם שבתות חתן וכדומה, שדרשו שיהיה עירוב כלשהו. משגיח הכשרות באותו מקום, אברך צעיר וירא שמים ופועל הרבה בכשרות וחיוק עניני הדת, עודד ודחה את הנהלת בית הארחה לעשות עירוב, והקיבוץ היה מוכרח להסכים לצורך פרנסתם. וכך הקים המשגיח עירוב חזק ומושקע, והמשגיח בעצמו עובר עליו מידי שבוע. המשגיח האחראי אמר לשני הבודקים שהגיעו, שבעקבות ההשקעה הגדולה בבניית העירוב, אין לו שום

סידור עירוב פרטי לקבוצות וסמינרים ברהבי הארץ

בשבוע האחרון עסקו במוקד העירוב בהכשרת שני מקומות בישובים ברמת הגולן, בשביל קבוצות חרדיות שערכו שם שבת. באחד הישובים היה סמינר מירושלים, ששכר כמה מבנים ביישוב, והנהלה התקשרה למוקד העירוב לברר, האם הם יכולים להתיר לבנות לטלטל שם. המשיב ענה להם, שלפי הרשום במערכת יש שם בסיס טוב, אבל יש שני בעיות שמעכבות את כשרות העירוב, באופן שאין להתירו למשפחות חרדיות. הנהלה ביקשה מהמוקד לשלוח מישור בתשלום, שיבדוק ויתקן, וכשיר להם את המקום, מפני שאינם רוצים ח"ו להכשיל את בנות הסמינר בלטלטל בשבת. ואף אם המקום כשר בדיעבד או בשעת הדחק, ברור שהסמינר אינו רשאי לערוך תכניות כאלו, שמביאות את הבנות להקל במצוות יותר ממה שהן רגילות בבית הוריהן.

בדיקת העירוב

המוקד נענה לבקשתם למרות המרחק והטירחה הגדולה, מכיון שהיה ניכר שהם רוצים באמת להקפיד על קיום ההלכה, ונתנו את החלק בהוצאות. יש לציין שיש מקרים רבים שהקבוצות מבקשות לסדר להם עירוב מהודר, ואיננו יכולים להיענות לבקשתם כי הם רוצים רק בחינם, הם רוצים מאוד שאחרים ישקיעו ויטרוחו לסדר להם עירוב ויסעו וישקיעו כמה שעות עבורם, וכשאומרים להם שישלמו הוצאות מינימליות, הם כבר מתפשרים על מה שיש, מתחמקים מאחוריותם כלפי שמירת השבת של הבנות, כביכול זה לא מתפקידם.

למארגנים קשה להשקיע בסידור העירוב

בשבוע שעבר היה סמינר נוסף, ששמעו שיש בעיות בעירוב של הישוב שהוא שכר, ואמר שהוא מעונין לסדר את העירוב [באופן זמני לאותה שבת]. אבל לאחר שהיה צריך לשלם סכום קטן עבור ההוצאות, הוא התחמק ואמר שמסתמא זה לא פסול ממש. יש לציין לשבח, שלבסוף אחד האברכים שהוזמן יחד עם הקבוצה, שילם את כל הסכום מכספו, השליח נסע והשאיר לו חוטים ולחיים במקומות הנצרכים, והאברך טרח אח"כ לפעול על פי ההנחיות, לסדר את העירוב עבור כולם.

החולשה הזאת קיימת אצל כולנו במידה מסוימת, שכאשר צריכים לדאוג לארוחות ותכניות, משקיעים כסף רב כדי שיהיו ברמה גבוהה, אחרת יזלזלו בהם ויהיו בושות. ובנוגע לצרכים של קיום ההלכה, מסתדרים עם מה שיש, הכל טוב בדיעבד, כי ע"ז לא יתלוננו. זה טבע של האדם, שפועל על פי מה שדורשים ממנו, ועל ידי שאנו נדרוש עירוב טוב, ומארגני הקבוצות יראו שאם לא יסדרו את העירוב, יהיו משפחות שלא יגיעו לשבת, הדבר יביא אותם להשקיע בעירוב מהודר כהלכה. הפתרון נמצא בידינו, כשמבררים על שכירות צימרים ובתי הארחה, למשפחות ולקבוצות, לומר למשכיר שהם מבררים באיזה כשרות העירוב, ובגלל זה יחפשו מקום אחר. וגם אם לבסוף שוכרים את המקום בדיעבד ולא מטלטלים, כדאי לומר למשכיר שהם שלא טלטלו, ושהיה קשה בלי לטלטל, ובכך לעורר בו את הרצון לדאוג לעירוב מהודר.

צורת הפתח בשערי הישובים ונאמנות על סגירתם

באחד מהישובים הנ"ל היה בשער הכניסה ליישוב שני עמודים גבוהים וחוט מעליהם, שיוצרים צורת הפתח להשלים את מחיצות העירוב, כפי שהובא בגליון הקודם שההוראה למעשה גם בישובים, שלא מספיק שיש שער שיכול להיסגר, אלא צריך לעשות צורת הפתח. וגם בישובים שסוגרים את השער בשבת ואין בהם מחללי שבת, מקפידים לעשות צורת הפתח, משום שהשער נפתח לפעמים במשך השבת, לצורך רכבי חירום ואנשי השמירה. לעומת זאת היה שער אחר, שלא היה מעליו צורת הפתח, מחמת שהעמודים

שער שנשאיר פתח בשבת אוסר לטלטל

חלל שנוצר תחת הגדר מסתף מי הגשמים

ירד לתוך התעלה עם המים, וסידר את הגדר וקשר אותה, שלא יהיה חלל ג' טפחים מתחתיה. לאחר מכן הם המשיכו בבדיקה, והגיעו למקום נוסף, שלא היה בו תעלה מסודרת, ומ"מ בעקבות סף הגשמים נוצר חלל מתחת הגדר. במקום הזה לא היה גדר לסתום את

החלל, והבודקים לא טרחו לסדר את החלל, כיון שהיו להם עוד בעיות בסידור הגדר של כל הישוב, ולכן פנו לתקן את המתחם המושכר בלבד.

איך לסמוך על עירוב שנעשה כשאין נבדק

בהמשך הבדיקה הם הגיעו למתחם שבו היו אמורים לשהות בנות הסמינר, בפתח המתחם היו עמודי עירוב, שהותקנו במיוחד לעירוב נפרד, עבור קבוצה שהיתה שם בעבר, ואף העמידו לחיים לפני העמודים כנהוג. אבל במשך הזמן העמוד התעסק, וכעת החוט כבר עבר מחוץ לחצי, ולא עמד בכשרות הנצרכת. הבודק שהצטייד לכך מראש, הוציא מרכבו לחיים אחרות, והעמיד לחי במקום המתאים, שיהיה מכוון מתחת החוט.

מדבר זה אפשר ללמוד, שגם במקומות שכבר השקיעו ועשו עירוב מהודר, ונפרד משאר הישוב, גם עליו צריך לפקח, גם אותו צריך לבדוק כל פעם מחדש, ואין אפשרות כלל להסתמך על דבר שנעשה לפני זמן מה, אלא רק ע"י בדיקה באותו שבוע.

תעלה שנחפרה מתחת חוטי העירוב

בשבוע זה קראו למוקד העירוב לפקח על התקנת עירוב לאחת הישיבות הגדולות במרכז הארץ, שנמצאת בכפר נוער מחוץ לעיר, ולכן חייבים לעשות לה עירוב סביב למתחם הישיבה. במצב כזה, העירוב אינו ענין של חומרה או הידור אלא מעיקר הדין, בכל ישיבה הבהורים מעבידים חפצים כמה פעמים במשך

תעלה עמוקה שנחפרה מתחת חוטי העירוב

השבוע, מהחדר לביהמ"ד, ומביהמ"ד לחדר האוכל, ואם לא יהיה עירוב כהלכה, המכשול גדול מאוד. ובפרט שמדובר בבחורים מהמשפחות הטובות, שאי אפשר להשאיר אותם בעירוב מפוקפק. [למעשה ההתקנה והפיקוח עדיין לא הושלמו].

באחד המקומות חפרו תעלה עמוקה להנחת תשתיות ביוב חדשות, עבור שכונה חדשה הנבנית בקרבת מקום, והם שמו לב שזה פוסל את צורת הפתח שעוברת מעליה, והטעם הוא משום שלדפנות של התעלה יש דין מחיצה, והם עוברות באמצע הפתח ומחלקות אותו. [ויש פוסקים שלא אסרו מדין שהפתח נפסל, אלא משום שהמקום שבתוך התעלה נידון לעצמו, כי יש בו שיעור מקום לעצמו, ובתוכו אין מחיצה, והצה"פ שלמעלה אינה מועילה אל תוכו]. בעקבות החפירות נפסל העירוב של מתחם הישיבה, והיו צריכים למצוא פתרון חילופי להכשיר את המקום, עד שייגמרו העבודות ויסתמו את התעלה.

עידכונים למתחמים ודירות אירוח עם עירוב כשר

נא לעדכן אותנו על מתחמים שנבדקו ויש להם עירוב מסודר, כדי שנוכל להציע אותו למשפחות נוספות, המבקשות למצוא מקום כשר לשבת. חובה לציין שם המתחם או שם המשפחה, עם מספר הטלפון של המשכיר, כדי שנוכל לאמת את הדבר. ללא פרטים אלו, לא נוכל להכניס לרשימה (המקומות יעברו בדיקה נוספת ע"י מומחה, או יסומנו כראוי).

בתי הארחה המעוניינים במודעת פרסום צבעונית, במחיר מוזל 50 ש"ח נא לפנות למל' 0548483320 או למייל: a83320@gmail.com

ניתן להזמין מגוון שיעורים, לכל רחבי הארץ

כולל: שיעורים בסוגיות מעשיות / הסבר צורת העירובים בזמני / דיני צורת הפתח ולחיים / דיני גוי ומכר ועשיית השכירות / דיני התחומין, אפשרות להתמקד בדיני מקומות מסוימים / שיעור עם תמונות לכל הגילאים / כניסות להשתתפות בהוצאות העירוב המקומי.

כוללים ושכונות, בתי כנסת ות"ת, המעוניינים בשיעורים, נא להירשם ולתאם את הזמן והמקום, בטל 0548483320

ההשתתפות במחיר נסיעות בלבד

לברורים בנושאי עירובין, וכן לתרומות וסיוע בהפצת הגליון:

ניתן לקבל את העלון במייל כשר, לשלוח בקשה ל- A83320@GMAIL.COM

תיקון במשך כארבע שנים, אף חוט לא נקרע, והחוטים מתוחים יחסית ואינם מתנדנדים. אבל בכל זאת אין עירוב שאינו נפגם, ובאחת מפינות המושב בסמוך למפעל, אחד העמודים קיבל מכה כנראה ממונף, והחצי העליון שלו התעקם יותר מג' טפחים, באופן הניכר לעין. במקרה זה שוב התעוררה השאלה, האם הוא כמו כל עמוד עקום, או שהוא חמור יותר. ויש לעיין בזה. ולמעשה גם בעמוד עקום מתחתיתו בקו אחיד צריך לתקנו, ואין לטלטל במקום שהעמודים אינם ישרים.

צורת ההשקעה ביציקות לעמודים ובהוטי ברזל

דרך אגב, נציין בקצרה את הדברים המאפיינים את צורת ההתקנה החזקה בישוב זה, שיתכן שיהיה מנך תועלת גם למקומות אחרים. א. בהתקנת העמודים עשו קודם יציקה באדמה עם צינור נמוך (כחצי מטר) שהוא קצת יותר דק מהצינור הרגיל, ואח"כ הלבישו עליו את עמודי העירוב, וחיצו אותו עם שני ברגים. בצורה כזו עושים את עמודי החממות, והמעלה שאם העמוד מתעקם, בדרך כלל נשאר החלק התחתון (היציקה) כמות שהיא ואפשר להחליף עמוד, אמנם למעשה בהרבה מקומות זה לא מתאים, כי הנוקים הם מסיבות אחרות שפוגעות גם ביציקות במצב הזה.

ב. חוטי העירוב הם חוטי ברזל עבים. המעלה בהוטי ברזל שאינם נקרעים, והם עמידים לזמן ארוך. אלא שכנגד זה אם מנוף נתקע בהוטים אלו, הוא גורם נוק לעמודים שהוא נוק גדול, ולפעמים גם נוק למנוף, שמביא בעקבותיו התנגדות לעירוב, ותביעת נוקים ועמידה בחוקי התקנים שיש בה כאב ראש גדול. משא"כ בחוט פלסטי שמשתמשים ברוב המקומות, החוט נקרע והעמודים נשארים טובים, וקשירת החוט הפלסטי מחדש אינה מלאכה קשה. אמנם דוקא בישובים יש רבים שמשתמשים בהוטי ברזל, אלא שבדרך כלל הם לא מתוחים כראוי, מחמת שאינם גמישים ובקשירתם צריכים מתיחה ע"י אדם שעומד בגובה על מנוף או טרקטור, ואי אפשר למתוח אותם בקלות מלמטה כמו בהוטים הפלסטיים. ומ"מ אנו מציינים את המעלות והחסרונות, כי מכל דבר אפשר ללמוד, להועיל במקרים מיוחדים.

פירצות בגדרות בטיחות מהמת הרהבות,

ובתעלות ניקוז מי הגשמים

דבר נוסף שהיה בבדיקת הישובים הנ"ל, וזה דבר שחשוב לציין, שגם במקומות שהישוב מוקף גדר בטיחות עדיין הם צריכים בדיקה, כי בהרבה מקומות פותחים את הגדרות מסיבות שונות, ויש מהם פירצות האוסרות את כל העירוב. באחד

קטע פריון בעקבות המנה לרהבת הישוב

המקומות התחילו לבנות הרחבה לישוב [דבר שמצוי כיום בעשרות ישובים], וכבר סללו את הכביש ועובדים על התשתיות, אך עדיין לא קיפו את השטח בגדר, ובקטע שבו מרחיבים, פורצים את הגדר, ואם אין אחראי שהוא יעריץ לבעיה הזו, הגדר נשארת פתוחה, או שהיא סגורה באופן שנושאר פירצה בקרן זווית, וזה פוסל את העירוב כולו, למרות שכל שאר הישוב מוקף בגדר חזקה.

בישוב אחר שנבדק, היה תעלת ניקוז מי הגשמים, והגדר עברה מלמעלה מעל התעלה, בצורה כזו יש בעיה שהגדר שמעל התעלה היא מוחיצה תלויה, והיא פסולה, וא"כ זה פירצה בגדר הפוסלת את העירוב. ואע"פ שהפירצה היא פחות מ"י אמות (5.60/4.80 מטרים), מ"מ מקפידים לסתום ולא להתיר פירצה כזו, מפני שההיתר לפירצה פחות מ"י אמות, הוא רק מכה דין "עומד מרובה על הפרוץ", וכאשר הפירצה היא בקרן זווית, לא נאמר דין עומד מרובה, ולכן באופן שאם נמשיך את הגדר שבצד אחד בקו ישר [לפי צורת הגדר] הוא לא יפגוש בגדר שבצד השני, לא מועיל שברוב הישוב יש גדר, ובגדר שעשויה מרשת, שהיא דקה ביותר (שהעובי שלה פחות מחצי ס"מ), מספיק עקמומיות קלה שיהיה בה פסול של פירצה בקרן זווית. דבר נוסף

גדר תלויה השלמה בתוך תעלת ניקוז

שמהווה בעיה הלכתית להתיר תעלה שהרוחב פחות מ"י אמות, כאשר התעלה עמוקה י' טפחים, ולדפנות התעלה יש שיעור מוחיצה, הם מונעים את סגירת הפירצה ע"י עומד מרובה, [כיון שהמוחיצה של דפנות התעלה עוצרת דין עומד מרובה]. ולכן צריך לעשות מוחיצה בתוך התעלה.

בישוב הנ"ל האחראי שם לב לבעיה הזו, והוסיף גדר שתדר לתוך התעלה, ותגיע לקרקע התעלה. אמנם בשעה שבאו הבודקים של מוקד העירוב, הבחינו שהגדר שהוסיפו התעקמה קצת כלפי מעלה, ונתר חלל יותר 300 ס"מ, דהיינו יותר מג' טפחים, מיד הוציאו מהרכב חוט ברזל שאור, הנהג שהתנדב לנסיעה זו,